

156. Tőkés László temesvári lelkipásztor nyílt levele Papp László nagyváradai református püspökhöz. Temesvár, 1989. június 21.

Az egyházi közélet és nyilvánosság teljes elfojtásának a körülményei között, hosszú évek óta „*alattvalói*” levelek sorával, az előlegezett bizalom nyíltságával igyekeztem vezetőim figyelmét felhívni anyaszentegyházunk életének negatív jelenségeire, mint amilyenek az egyházi kiadványok és nyomtatványok hiánya, a lelkészutánpótlás elsorvasztása, a törvényesség nyilvánvaló sérelmei.

Valóságon alapuló, őszinte leveleimre a legritkább esetben érkezett írásbeli válasz. A „*válasz*” azonban mégsem maradt el. Főpásztoraim a szóra „*tettel*” feleltek. Intés, fenyegetés, hátrányos megkülönböztetés, fegyelmi eljárás, büntető áthelyezés, a világi hatóságoknak való kiszolgáltatás volt a „*válaszuk*” – anélkül, hogy a felvetett kérdések valamelyikét is érdemben megvizsgálták vagy orvosolni próbálták volna. Minden igyekezetük arra irányult, hogy életbevágó fontosságú problémáinkat eltussolják, szavamat pedig – a másokéval együtt – elnémítsák.

A püspök úr is ugyanezt tette. Erdélyi üldöztetéseim és a papságból való erőszakos eltávolításom után „*kegyesen*” magához vett ugyan, és a megtisztelő temesvári lelkipásztori állásba méltóztatott kinevezni – ez azonban utóbb pusztán taktikaváltásnak bizonyult: lekenyerezéssel kísérelte meg elérni azt, amit Nagy Gyula kolozsvári püspök „*erős kézzel*” hasztalan próbált – *elhallgattatásomat*.

A temesvári egyházmegye lelkészi kara által, a *falvak „szisztematizálása”* és az aggasztó *lelkészhiány* kérdésében előterjesztett beadványok, valamint az *iffúság szabad egyházi tevékenysége és anyanyelvünk használata* tárgyában történt állásfoglalásaim nyomán újabb zaklatásokban volt részem nemcsak a püspökség, hanem egyes állami képviselők részéről is.

A püspök úr megalapozott és közérdekű megnyilvánulásaim „*büntetéseképpen*”, a valódi indítékokat és összefüggéseket elhallgatva, lealázó *fegyelmi színjátékot* rendezett ellenem, és ezzel egy időben *felfüggesztett állásomból*. Miután „*szakmabelieket*” is megszégyenítő fondorlatossággal előkészített terve a temesvári gyülekezet spontán ellenállása megghiúsult, törvénytelen intézkedéseit újabbakkal tetézte, jogtalan szolgálati *áthelyezéssel* próbálva meg gyülekezetemből *száműzni* egy eldugott, kicsiny egyházközségbe.

Sorozatos törvénytörő lépései egyetlen kifejezéssel jellemezhetők: *mindenáron*. – Nem számít emberi jóézés, becsület, méltányosság és főpapi méltóság; mit sem jelent emberi jog, törvény, gyülekezeti-egyházi érdek és igazság; süket fülekre és zárt ajtókra talál alázatos kérés, tisztázási szándék, gyülekezeti beadvány, törvényes fellebbezés vagy tiltakozás; fáradságot nem ismerő hívek és felelős küldöttségek; nem is beszélve a keresztyén etika kívánalmairól és az evangélium szelleméről. A püspöki *diktátum* megmásíthatatlan: „*mindenáron mennie kell!*”

Nagy Gyula erdélyi püspök évekként ezelőtt a *rendőrséggel* fenyegetett, amikor tilalma ellenére nem voltam hajlandó elhagyni a kolozsvári teológiai intézet területét, és – munka nélküli lelkészként – állhatatosan követeltem az egyházi sérelmek orvoslását. Most újból megértük, hogy – ez esetben – a temesvári presbitérium meghatalmazott küldöttségét, melyet a püspök úr nem volt hajlandó fogadni, helyettese igyekezett *karhatalmi fenyegetéssel* rábírnivala a nagyváradai püspökség elhagyására. Klerikális és világi hatalom múltbeli összefonódásának a kísértete járt vissza egyházunkban...

A *hatalmi módszer* érvényességi köre kiterjed egyházi életünk egészére. A püspök úr elorozta Krisztus Urunktól a „*kulcsok hatalmát*”. Gátlás nélkül „*old és köt*”, az egyház kormányzásában nem ismer sem Istent, sem embert, sem törvényt, sem evangéliumot, hanem

csak egyházidegen hatalmi szempontokat. A *szta­linizmus* szelleme ma elevenebben él egyházunkban (a maga módján), mint bármely területén a volt sztálini berendezkedésű társadalmaknak. Ez újkori *klerikalizmus* a sztálinizmus megőrzésében – is – „következetesebb” a „világnál”.

Egyszemélyes hatalom, személyi kultusz, rendeleti kormányzás, a keresztény tanítás ideológiává torzulása, a hatalommal való összefonódás, a politika eluralkodása, a belügyi módszerek alkalmazása, a zsinat-presbiteri rend helyébe a népidégen főpapi apparátus kiépítése, az önkormányzati demokrácia elsorvadása jellemzik püspökségét – egyszóval: *engedetlenség* az egyház „egyedüli Feje”, Krisztus iránt. Isten szava ítélet püspöki uralma felett: „Én vagyok az Úr, ez a nevem, és *dicsőségemet másnak nem adom*” (És. 42,8)

Isten igazságot hirdető Igéjének és elnémított, megfélemlített anyaszentegyházunk belső erkölcsi parancsának engedve, felszólítom a püspök urat, hogy térjen meg egyházromboló „damaszkuszi útjáról”. A megtérés egyetlen elfogadható módja ez esetben: az *önkéntes lemondás*. Haladéktalanul és nyilvánosan mondjon le püspöki tisztségéről, így háritva el egyházunk megújulásának az útjából a legfőbb személyi akadályt.

A püspök úrnak az a legfőbb „érdeme”, hogy despotikus módszerekkel sikerült elnémítania a lelkészi kart, torkunkra fojtani az Igét és az Igazságot – noha az igehirdetőknek a *szólás* a mindennapi kenyerük és elsőrendű hivatásuk. Ahogyan boldogult ifjúkorunkban tanultuk: mi lennénk *Isten szája* a nép felé és a *nép szája* Isten felé. A püspök úr könnyörtelenül megfoszt bennünket rendeltetésünk betöltésének a lehetőségeitől. Vagyunk egy kevesen, akik bátortalanul ugyan, de erőt merítve hitünk­ből, mégis szólunk, mert hisszük, hogy „Istennek kell inkább engedni, hogy nem az embereknek (Csel. 5, 29). És mert meg vagyunk győződve, hogy – Illyés Gyula szavaival élve –: aki *kimondja* a bajt, azzal *fel is oldja*. A megoldást a kimondással kezdjük. És hiszem, hogy a végtelenségig nem foghatja belénk a szót.

Megismétlem tehát általános közkívá­naton alapuló felszólításomat: Isten dicsőségére és egyházunk javára mondjon le tisztségéről.

*Tőkés László
lelkipásztor*

Tőkés László: Temesvár ostroma, 1989. Budapest, 1990. Hungamer Kft., 109-110. o.